

Obsah

Summary	15
Úvod	17

1 ČLOVĚK A ZVÍŘE V DIALOGU

1.1	Úvod do problematiky zooterapie	22
1.1.1	Historický vývoj, metody a formy v zooterapii	22
1.1.2	Terminologie v zooterapii	24
	<i>Ostatní metody a techniky</i>	28
	<i>Formy zooterapie</i>	29
1.1.3	Typy zooterapie podle zvířecího druhu	29
	<i>Canisterapie</i>	29
	<i>Hiporehabilitace</i>	30
	<i>Felinoterapie</i>	30
	<i>Ostatní typy zooterapie</i>	30
1.2	Základní vymezení zooterapie v rámci právních norem	30

2 CANISTERAPIE

2.1	Etologie psa	37
2.1.1	Psí projevy	38
2.2	Vývoj canisterapie v České republice	39
2.3	Vhodný výběr a příprava psa	41

2.4	Základní pojmy v canisterapii a podmínky praktikování	44
2.4.1	Plán canisterapeutické intervence	44
2.4.2	Podmínky ze strany dobrovolníka/odborníka s otestovaným psem	45
2.4.3	Podmínky ze strany canisterapeutického psa	47
2.4.4	Podmínky ze strany cílového zařízení	47
2.4.5	Podmínky a pravidla kontaktu psa s klientem	48
2.5	Canisterapie jako dobrovolnický program	49
2.6	Canisterapie jako metoda sociální práce	51
2.6.1	Zvíře v sociální práci – animal-assisted social work (AASW)	51
	<i>Postup při aplikaci AASW</i>	52
2.6.2	Měření kvality canisterapie coby metody sociální práce	52
2.6.3	Kompetence v AASW	53
2.6.4	Standardy kvality zooterapie v sociální práci	55
2.7	Základní teorie a koncepty vysvětlující pozitivní efekt zvířaty asistovaných intervencí	57
2.7.1	Indikace a kontraindikace canisterapie	59
2.8	Působení a vliv canisterapie v obecné rovině	60
2.8.1	Canisterapie u dětského klienta	60
2.8.2	Canisterapie u klienta dospělého věku	62
2.8.3	Canisterapie u seniorů	62
2.9	Možnosti využití canisterapie u jedinců se specifickými potřebami	63
2.9.1	Canisterapie u jedinců s poruchami autistického spektra	64
	<i>Klinické projevy postižení</i>	64
	<i>Pes asistující interakcím s osobou s PAS</i>	65
	<i>Metoda observačně-strukturální canisterapie</i>	66
	<i>Asistenční pes pro autistu (APPA)</i>	68
2.9.2	Canisterapie u jedinců s poruchou pozornosti a hyperaktivitou	71
	<i>Etiologie a klinické projevy ADHD</i>	72
	<i>Klinické projevy ADHD</i>	73
	<i>Specifika práce s jedinci s ADHD v oblasti canisterapie</i>	73

2.9.3	Canisterapie u jedinců s mentálním postižením	75
	<i>Možnosti využití canisterapie u jedinců s mentálním postižením</i>	<i>77</i>
2.9.4	Canisterapie u jedinců s tělesným postižením	81
	<i>Mozková obrna</i>	<i>82</i>
	<i>Možnosti využití canisterapie u osob s tělesným postižením</i>	<i>83</i>
	<i>Polohování</i>	<i>84</i>
2.9.5	Canisterapie u jedinců se zrakovým postižením	86
2.9.6	Canisterapie u jedinců se sluchovým postižením	89
2.9.7	Canisterapie u seniorů a jedinců se syndromem demence	92
	<i>Canisterapie v domově pro seniory a v domovech se zvláštním režimem</i>	<i>95</i>
	<i>Přínos canisterapie u seniorů a klientů se syndromem demence</i>	<i>95</i>
2.9.8	Canisterapie ve zdravotnickém zařízení	97
	<i>Specifické prostředí nemocnice</i>	<i>97</i>
	<i>Canisterapie a zooterapie jako dobrovolnická činnost v nemocnici</i>	<i>98</i>
	<i>Canisterapie v motolské nemocnici – interní model</i>	<i>98</i>
	<i>Pro zavedení interního modelu je potřeba několik kroků:</i>	<i>98</i>
	<i>Obecné nastavení aktivit se psem v nemocnici</i>	<i>99</i>
	<i>Příprava dobrovolníka a psa</i>	<i>100</i>
2.9.9	Canisterapie na pobytové akci	102
	<i>Dětský canisterapeutický tábor</i>	<i>104</i>
	<i>Skupinové aktivity a hry se psy</i>	<i>109</i>
	<i>Edukační činnost zaměřená na péči o psa,</i>	
	<i>správnou výživu psa, možnosti využití psů</i>	<i>109</i>
	<i>Program prevence úrazů způsobených psem</i>	<i>110</i>
2.9.10	Prevence úrazů se zaměřením na výchovu	
	k zodpovědnému vztahu ke psům	110
	<i>Prevence úrazů způsobených psem</i>	<i>110</i>
	<i>Lovecké chování</i>	<i>111</i>
	<i>Potravní chování</i>	<i>112</i>
	<i>Sociální chování aneb rodinný život vlků a psů domácích</i>	<i>112</i>
	<i>Soužití dětí a psů</i>	<i>112</i>
	<i>Základní pravidla pro bezpečné soužití dětí a psů v jedné domácnosti</i>	<i>114</i>
2.9.11	Kazuistika č. 1: Canisterapie u klienta s ADHD	116
2.9.12	Kazuistika č. 2: Canisterapie u klientky s mozkovou obrnou	122
	<i>Cíl terapie</i>	<i>122</i>

	<i>Popis terapie</i>	123
	<i>Výsledky terapie</i>	123
2.9.13	Kazuistika č. 3: Canisterapie v dětském domově	125

3 **FELINOTERAPIE**

3.1	Etologie kočky	137
3.2	Vhodný výběr a příprava kočky	141
3.2.1	Britské kočky	145
3.2.2	Mainské mývalí kočky	145
3.2.3	Norské lesní kočky	146
3.2.4	Perské kočky	147
3.2.5	Ragdoll – ragamuffin	148
3.2.6	Siamské a orientální kočky	148
3.2.7	Sibiřské kočky a něvskaja maskaradnaja	149
3.3	Základní pojmy ve felinoterapii	149
3.3.1	Kontraindikace	150
3.4	Pravidla a podmínky praktikování felinoterapie	150
3.4.1	Legislativní podmínky využití zvířat v zoorehabilitaci	151
3.5	Metodika felinoterapie v praxi	151
3.5.1	Využití zvířat při hraní pohádek	154
	<i>Praktické provedení</i>	154
	<i>Význam</i>	154
	<i>Pomůcky</i>	155
3.5.2	Vzdělávací programy pro žáky mateřských a základních škol	155
	<i>Praktické provedení vzdělávacích programů</i>	157
	<i>Veterinární podmínky</i>	158
3.6	Výchova koček pro návštěvní službu	159
3.6.1	Dokumentace	163

3.6.2	Ochrana zvířat při návštěvní službě, welfare	163
3.7	Praktické využití felinoterapie u klienta	164
4	HIPOREHABILITACE	
4.1	Základní terminologické vymezení	171
4.1.1	Obory hiporehabilitace	171
4.1.2	Terminologie v angličtině	172
4.1.3	Pojmy v hiporehabilitaci	173
4.1.4	Hiporehabilitační kůň	175
	<i>Specializační zkouška</i>	175
	<i>Welfare koní</i>	175
	<i>Dokumentace koně</i>	175
4.2	Hiporehabilitační organizace u nás a ve světě	176
4.2.1	Česká hiporehabilitační společnost, z. s.	176
4.2.2	HETI	176
4.3	Výběr koně	177
4.3.1	Exteriér a mechanika pohybu koně	178
4.3.2	Psychické vlastnosti koně	179
4.3.3	Charakter koně	179
4.3.4	Temperament koně	180
4.3.5	Věk koně	180
4.3.6	Plemenná příslušnost	181
4.3.7	Pohlaví koní	181
4.4	Požadavky na koně pro HTE a HTF	182
4.5	Požadavky na koně pro HPSP a HPP	183
4.5.1	Dominance a submisivita u koní	184
4.5.2	Důvěra a respekt	184

4.6	Zdravotní omezení koní zařazených do HR	185
4.6.1	Posouzení projevu koně	185
4.6.2	Projevy unaveného, nespokojeného koně	186
4.6.3	Vznik psychického přetížení u hiporehabilitačních koní	187
4.6.4	Prevence psychického přetížení koní	187
4.7	Příprava koní pro účely hiporehabilitace	188
4.7.1	Výchova a výcvik	189
4.7.2	Nácvik potřebných dovedností – speciální výcvik	189
4.7.3	Vlastní tréninkový plán koně	190
4.7.4	Práce na vytvoření a udržení kvalitního dorzálního svalstva	191
	<i>Specializační zkouška pro koně a pony zařazené v hiporehabilitaci</i>	193
4.8	Hiporehabilitační středisko v praxi	193
4.8.1	Technické a kvalifikační předpoklady kvalitního hiporehabilitačního střediska	193
4.8.2	Poskytovatelé hiporehabilitace	193
4.8.3	Předpoklady pro provádění hiporehabilitace	194
4.8.4	Technické předpoklady	194
4.8.5	Kvalifikační předpoklady	195
4.8.6	Zařazení klienta	195
4.8.7	Indikace a kontraindikace	196
	<i>Indikace pro HTE a HTF</i>	197
	<i>Relativní kontraindikace pro HTE a HTF</i>	197
	<i>Indikace pro HPP</i>	197
	<i>Kontraindikace pro HPP</i>	198
	<i>Indikace pro HPSP</i>	198
	<i>Kontraindikace pro HPSP</i>	198
4.9	Hiporehabilitační jednotka	199
4.9.1	Bezpečnostní opatření	199
	<i>Bezpečnostní opatření ze strany realizačního týmu</i>	199
	<i>Bezpečnostní opatření ze strany klienta</i>	200
	<i>Rizika</i>	200

4.9.2	Dokumentace	201
	<i>Dokumentace provozovatele hiporehabilitace</i>	201
	<i>Dokumentace o práci koně</i>	201
	<i>Osobní složka klienta</i>	201
4.10.	Hipoterapie ve fyzioterapii a ergoterapii	202
4.10.1	Principy a účinky hipoterapie ve fyzioterapii a ergoterapii	202
4.10.2	Přímé účinky hipoterapie ve fyzioterapii a ergoterapii	203
4.10.3	Nepřímé účinky hipoterapie ve fyzioterapii a ergoterapii	205
4.10.4	Aplikace hipoterapie ve fyzioterapii a ergoterapii	205
4.10.5	Terapeut pro hipoterapii ve fyzioterapii a ergoterapii	206
4.10.6	Hřbet koně jako terapeutický nástroj v hipoterapii ve fyzioterapii a ergoterapii	206
4.10.7	Terapeutické polohy na koni	207
	<i>Poloha primárního vzpřímení</i>	208
	<i>Poloha opačného sedu</i>	208
	<i>Poloha asistovaného kleku a sedu</i>	208
	<i>Poloha samostatného sedu</i>	209
	<i>Korekce terapeutických poloh</i>	210
4.10.8	Cílové skupiny pro hipoterapii ve fyzioterapii a ergoterapii	210
4.11	Hiporehabilitace v pedagogické a sociální praxi	212
4.11.1	Definice HPSP	212
4.11.2	Poslání HPSP	212
4.11.3	Principy HPSP	213
4.11.4	Cíle HPSP	213
4.11.5	Možnosti HPSP v pedagogické oblasti	215
	<i>Volba koně</i>	216
4.11.6	Cílové skupiny HPSP v pedagogice	216
	<i>Děti s poruchami učení</i>	216
	<i>Uživatelé s ADHD</i>	217
	<i>Děti s poruchami chování</i>	217
	<i>Děti s vadami řeči</i>	218
	<i>Uživatelé se smyslovými vadami</i>	218

	<i>Uživatelé s poruchami autistického spektra</i>	218
	<i>Klienti s mentálním postižením</i>	219
	<i>Klienti ze sociálně znevýhodněného prostředí</i>	219
4.11.7	Možnosti HPSP v rámci sociální práce	220
4.11.8	Formy HPSP	221
4.11.9	Úloha instruktora HPSP	221
4.11.10	Metody HPSP – aktivity s koněm ze země	222
	<i>Kůň jako objekt pozorování</i>	222
	<i>Kůň jako nástroj učení sociálním dovednostem</i>	222
	<i>Kontaktní techniky</i>	222
	<i>Vodění koně</i>	223
	<i>Hry s koňmi</i>	223
4.11.11	Metody HPSP – aktivity s koněm ze hřbetu	223
	<i>Ježdění na vedeném koni</i>	224
	<i>Aktivní ježdění</i>	224
	<i>Hry ze hřbetu</i>	224
	<i>Voltiž</i>	224
4.11.12	Metody HPSP – práce ve stáji	224
4.12	Hipoterapie v psychiatrii a psychologii	225
4.12.1	Vymezení oboru hipoterapie v psychiatrii a psychologii	225
4.12.2	Terminologie	226
4.12.3	Hipoterapie v psychiatrii a psychologii	226
4.12.4	Indikování klientů	226
4.12.5	Terapeut pro hipoterapii v psychiatrii a psychologii	227
4.12.6	Aplikace hipoterapie v psychiatrii a psychologii	227
4.12.7	Účinky hipoterapie v psychiatrii a psychologii	228
4.12.8	Volba koně	229
	<i>Kůň jako hybatel emočního nastavení</i>	229
	<i>Kůň jako prvek motivace</i>	229
	<i>Kůň jako zrcadlo</i>	230
	<i>Kůň jako sociálně žijící zvíře</i>	230
	<i>Kůň jako zdroj pohybu</i>	230
	<i>Kůň jako prostředek komunikace</i>	231

4.12.9	Zaměření podle základních oblastí stimulace	231
	<i>Stimulace prožívání</i>	231
	<i>Stimulace kognitivních funkcí</i>	231
	<i>Tělesná stimulace</i>	232
	<i>Sociální stimulace</i>	232
14.12.10	Indikace pro hipoterapii v psychiatrii a psychologii	232
	<i>Organické duševní poruchy</i>	232
	<i>Psychózy</i>	233
	<i>Poruchy nálady</i>	233
	<i>Úzkostné poruchy</i>	234
	<i>Poruchy příjmu potravy</i>	235
	<i>Poruchy osobnosti</i>	235
	<i>Závislosti</i>	235
14.12.11	Základní pravidla pro provádění hipoterapie v psychiatrii a psychologii .	236
4.13	Parajezdectví	237
4.13.1	Paradrezura	238
	<i>Popis disciplíny, základní pravidla</i>	238
	<i>Klasifikace hendikepu</i>	239
	<i>Realizační tým, podmínky startu jezdce, podmínky startu koně</i>	240
4.13.2	Paravoltiž	241
	<i>Popis disciplíny, základní pravidla</i>	241
	<i>Klasifikace hendikepu</i>	241
	<i>Realizační tým, podmínky startu cvičence, podmínky startu koně</i>	242
4.13.3	Parawestern	243
4.13.4	Paravozatajství	243
5	OSTATNÍ ZOOTERAPIE	
5.1	Ornitoterapie	250
5.1.1	Pojem ornitoterapie	250
5.1.2	Metody ornitoterapie	250
5.1.3	Zásady realizace ornitoterapie	251

5.1.4	Výběr zvířete, jeho příprava a vhodná indikace u uživatelů	252
5.1.5	Podmínky realizace ornitoterapie	257
5.1.6	Postupy práce při ornitoterapii	257
5.1.7	Velký papoušek v kontaktní zooterapii – případová studie	258
5.1.8	Organizace zastřešující ornitoterapii	260
5.2	Zooterapie v psychiatrické nemocnici	261
5.3	Zooterapie na oddělení neurologie – JIP, kazuistika	265
	Autoři	273